

*Недяк Н. В.,
вчитель географії НВК «Знам'янська загальноосвітня школа І-ІІІ ст.
№ 2 – ліцей»*

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

У статті виокремлено можливості використання інформаційних технологій на уроках географії. Аналізується досвід різних способів застосування ІКТ у викладанні, в залежності від цілей та структури уроку. Наводяться приклади використання різних сервісів та застосування комп'ютера у навчальній діяльності з метою підвищення мотивації учнів та створення умов для комфортного навчального середовища.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, інновації в освіті, інноваційне навчальне середовище, інформатизація освіти.

The article singled out the possibility of using information technologies in geography class. Experience of different ways to use ICT in teaching, depending on the purpose and structure of the lesson. Examples of the use of various services and computer application in educational activities in order to motivate students and create conditions for a comfortable learning environment.

Key words: ICT, innovation in education, innovative learning environment, informatization of education.

Актуальність та постановка проблеми. Актуальність проблеми полягає в тому, що використання ІКТ дозволить активізувати індивідуальні, особистісні мотиви в процесі навчальної діяльності з метою ефективної реалізації сучасних методів навчання. Динаміка змін сучасного світу, розвиток глобальної інформаційної інфраструктури – всі ці фактори обумовлюють необхідність інноваційних змін, орієнтованих на модернізацію навчально-виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів.

Одне з головних завдань сучасної школи, яка спрямована на всебічний розвиток особистості, має навчати творчості, критичному мисленню, вмінню вирішувати проблеми, розвивати комунікативні, співробітницькі, життєві

навички та розвивати компетентності з інформаційних технологій. Тому, першочерговим завданням стає розвиток особистості учня в умовах інноваційного навчального середовища. Ступінь впровадження ІКТ в освіту значною мірою відбиває глибину й масштаби інформатизації суспільства, а саме тому впровадження ІКТ в освітній процес сприяє виконанню більшості завдань, що стоять перед системою освіти. Таким чином, реалізація головної мети інформатизації сучасної освіти забезпечує досягнення таких цілей, які багато в чому збігаються із загальними цілями розвитку освіти [8].

Аналіз останніх досліджень. Проблемами інформатизації освіти, становлення інформаційної компетентності, застосування комп'ютерних технологій, психолого-педагогічними та методологічними проблемами інформатизації освітнього середовища займалися такі вчені, як: А.В.Хуторський, О.В.Лебедєва, А.П.Тряпїцина, А.В.Горячев, А.Л.Семенов, О.А.Ахаян, Я.А.Ваграменко. Дидактичні аспекти становлення інформаційної компетентності вивчали А.В.Горячев, А.Л.Семенов, О.І.Пометун, В.П.Корнєєв, Н.В.Вовковїнська. Інформатизація освіти важлива не сама по собі. Вона повинна сприяти виконанню тієї місії, яка сьогодні покладається на освіту суспільством [4].

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення стратегічних пріоритетів учителя географії передбачає широкий пошук нових підходів, педагогічних технологій, комп'ютерну підтримку викладання предмету. В умовах швидкого накопичення інформації змінюється роль учителя, який повинен не тільки дати учням базові знання та сформувати основні вміння, а й навчити їх самостійно вести пошук необхідної інформації. Одним із способів активізації пізнавальної діяльності учня на уроці є застосування інноваційних технологій. Тому у своїй діяльності я використовую прогресивні методи навчання, які можуть забезпечити високий рівень засвоєння учнями вивченого матеріалу; зробити так, щоб навчання для дітей не було тягарем, а диктувалось їх внутрішньою потребою і бажанням здобувати знання. Безперечним є той факт, що серед таких методів провідне місце займають інформаційні та

телекомунікаційні технології. Сучасний учень отримує великий обсяг наукової інформації поза школою, поза уроками. В той же час, він стає більш вимогливіший до подачі матеріалу. Крім того, використання інформаційних технологій стимулює інтерес та допитливість учнів. Вчитель, що володіє комп'ютером, в свою чергу, має унікальну можливість інтенсифікувати навчальний процес, зробити його більш наочним та динамічним. Використання нових інформаційних технологій у навчально-виховному процесі значною мірою дозволяє реалізувати переорієнтацію навчання з інформативної форми на розвиток особистості людини, здійснення індивідуально-диференційованого підходу в навчанні та, відповідно, забезпечує ефективність оцінювання навчальних досягнень учнів. Новітні комп'ютерні технології стали ефективним засобом реалізації принципів наочності, доступності, системності та послідовності, науковості, підвищили інтерес до навчання. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) призвів до того, що сучасному педагогу вже недостатньо мати професійні компетентності, що спрямовані на використання традиційних технологій навчання, а необхідно знати й оптимально використовувати можливості Інтернету для професійної діяльності, орієнтуватися в педагогічних мережних співтовариствах, розумітися в інноваційних педагогічних технологіях дистанційного навчання, уміти здійснювати навчання за допомогою хмарних сервісів для комунікації і співпраці.

З метою активізації пізнавальної діяльності та мислення учнів використовуються проблемні питання, прийоми порівняння, аргументації і відстоювання своєї точки зору. В умовах засвоєння великої кількості інформації, особливої ваги набуває прийом виділення головного в навчальному матеріалі, оскільки він допомагає знайти «ядро» нової інформації.

Інформатизація загальноосвітнього процесу суттєво впливає на зміст, організаційні форми і методи навчання та управління навчально-пізнавальною діяльністю, а також спричиняє істотні зміни у діяльності учнів та вчителя.

Інтерактивні комп'ютерні технології надають вчителю та учням можливість:

- створювати мультимедійні презентації;
- використовувати фото- та слайд-шоу до уроку;
- створювати спільні презентації, вікі-газети, віртуальні інтерактивні дошки;
- узагальнювати інформацію теми уроку і за допомогою інтернет-сервісів візуалізувати інформацію, створюючи «ментальні карти»;
- виконувати інтерактивні вправи, тести, розгадувати ребуси чи кросворди, складати пазли;
- здійснювати віртуальні екскурсії та 3D-подорожі в різні куточки нашої планети;
- переглядати відео чи фрагмент природного процесу та явища з подальшим обговоренням;
- виконувати спільну роботу з віртуальними картами, у віртуальних групах чи індивідуально зі свого гаджета, в єдиному освітньо-інформаційному просторі;
- будувати графіки та схеми і їх аналіз;
- знаходити інформацію в електронних бібліотеках та відвідувати музеї нашої країни та світу у віртуальному середовищі.

Інформаційні й комп'ютерні технології є сучасними засобами навчання, що дозволяють педагогу не тільки формувати в учнів знання, уміння й навички, але й вирішувати більш важливе завдання, яке постає перед навчанням, – розвивати особистість учня, задовольняти його пізнавальні інтереси.

У процесі навчання вибір способів використання ІКТ залежить від поставлених учителем дидактичних завдань. Інформаційно-комунікаційні технології використовуються під час:

- роботи з блогом чи сайтом вчителя;
- підготовки до олімпіади;
- розробки проєктів, виконанні веб-квестів;

- роботи з електронними книгами й атласами;
- виконання практичних робіт;
- для самостійної і корекційної роботи;
- підготовки до контрольних та узагальнюючих уроків.

Використання комп'ютерів на уроках географії дає можливість активізувати діяльність кожного учня, створити передумови для переходу від пасивного сприйняття до активного мислення, розвивати творчі здібності учнів [5].

Використання комп'ютерних технологій дає можливість учням побачити географічну інформацію більш реальною, правдивою. Крім того якісні демонстраційні засоби пояснюють, додають конкретну форму, посилюють те, що було сказано для кращого та ефективнішого розуміння предмету. У межах викладання географії закладено величезні можливості для застосування засобів MS Office: текстовий редактор MS Word, програми MS PowerPoint, MS MapPoint, а також додатки Google: Google MAPS он-лайн карти, Google-форми для створення тестів, Google-диск для збереження створених документів, та інші. Використання цих сервісів у навчальному процесі сприяє підвищенню пізнавального інтересу дітей та активній позиції кожного учня під час уроку. Інтерес до презентацій у школярів зумовлений необхідністю використання різних джерел інформації, зокрема Інтернету; самостійністю відбору і накопичення матеріалу; публічністю захисту, оцінкою роботи учня не тільки вчителем, а й однокласниками. Це підвищує відповідальність за виконану роботу та самооцінку школярів. Тому важливим є процес створення презентації, зокрема його дизайну, що вимагає застосування творчих здібностей дітей [6]. Так, учні 7 класу створили інтерактивну презентацію для узагальнюючого уроку з теми «Африка». В цій презентації були питання на знання номенклатури: на карті стояли цифри, а учні повинні були назвати позначений географічний об'єкт, для перевірки при натисканні на цифру, вони могли побачити правильну відповідь. Також були міні-вікторина на знання клімату і внутрішніх вод, вправа на

відповідність між формами рельєфу та їх характеристикою, кросворд та інші цікаві завдання. Приклад презентації «Африка»

Рисунок 1 – Гра «Хто де живе»

Рисунок 2 – Вологі екваторіальні ліси